ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS 577. PLENĀRSESIJA, 22.3.2023.–23.3.2023.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Jaunatnes rīcības plāns (JRP) ES ārējās darbības jomā 2022.–2027. gadam"

(pašiniciatīvas atzinums)

(2023/C 184/02)

Ziņotājs: ***Michael McLOUGHLIN***

Līdzziņotāja: ***Tatjana BABRAUSKIENĖ***

Pilnsapulces lēmums	22.9.2022.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	6.3.2023.
Pieņemts plenārsesijā	22.3.2023.
Plenārsesija Nr.	577
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	157/0/1

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK atzinīgi vērtē Jaunatnes rīcības plānu (JRP) ES ārējās darbības jomā, tomēr tā norāda, ka plāna izvēršana un īstenošana varētu radīt problēmas un tāpēc ir vajadzīga uzraudzība un pārraudzība. EESK pauž vēlmi būt aktīvi iesaistītai Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā.

1.2. EESK uzskata, ka ES un pasaules jaunatnes organizāciju zināšanas un pieredze ir vērtīgs resurss gan Eiropas Komisijai, gan ES delegācijām šā plāna īstenošanā. Komiteja arī uzskata, ka pamatzināšanas par tādiem jautājumiem kā jauniešiem draudzīgas telpas, konsultēšanās prasmes un metodes darbam ar jauniešiem būtu jānodrošina visam ES personālam, kurš strādā ar jauniešiem.

1.3. EESK vēlas, lai īstenošanas gaitā pastāvīga uzmanība tiktu pievērsta visvairāk atstumtajiem jauniešiem, tostarp jauniešiem ar invaliditāti, un visu vadības darbu papildinātu vienlīdz liela uzmanība vietējā līmeņa atbalstam jauniešiem vietējās kopienās. Vadības un līdzdalības procesi būtu jāveido tā, lai nodrošinātu iesaistīšanos vietējā līmenī un izmantotu augšupējus procesus, lai sagatavotu līderus, kuriem būtu cieša saikne ar ikdienas dzīvi.

1.4. EESK uzsver, ka datu vākšana un uzraudzība ir galvenais izaicinājums Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā un ka būtu jāparedz regulāra Eiropas Komisijas, Eiropas Ārējās darbības dienesta, attiecīgo finansēšanas iestāžu un pilsoniskās sabiedrības ziņojumu sniegšana, kas atbilstu Eiropas Komisijas sāktajai starptautisko datu apkopošanai un problēmu analīzei jaunatnes jomā ([1]).

1.5. EESK atzinīgi vērtē un atbalsta saikni ar ANO un tās aģentūru darbu šajā jomā, it īpaši saistībā ar Jaunatnes, miera un drošības programmu, kā arī visa veida sinerģiju ar ANO Bērna tiesību komiteju.

1.6. EESK uzskata, ka galvenās ES jaunatnes politikas jomas, piemēram, *Erasmus+* un Garantija jauniešiem, var palīdzēt darbā tādās jomās kā jauniešu iesaiste un jaunatnes politika. Izmantojot šādas struktūras, uzmanība būtu jāpievērš pieteikumu iesniegšanas procedūru neatkarībai, kā arī vīzu un valodas jautājumiem.

1.7. EESK iesaka ES Padomei mudināt ES dalībvalstis izstrādāt savus plānus, kuros galvenā uzmanība būtu pievērsta līdzīgiem jautājumiem, kas aplūkoti JRP, un strādāt partnerībā ar pilsonisko sabiedrību, it īpaši jaunatnes organizācijām. Papildus būtu jāveido un jāstiprina pašreizējās saiknes un pilsoniskās sabiedrības partnerības starp ES dalībvalstīm un mērķa valstīm, arī starp jaunatnes organizācijām.

1.8. EESK arī iesaka, nodrošinot vajadzīgos instrumentus, mudināt mērķa valstis izstrādāt konkrētu un mērķtiecīgu jaunatnes politiku un izveidot jaunatnes lietu padomes vai tām ekvivalentas iestādes. Vienlaikus Komisijai, sniedzot atbalstu mērķa valstīm, būtu jāvadās pēc cilvēktiesību principiem.

1.9. EESK uzskata, ka būtu jāveido saikne starp Jaunatnes rīcības plānu un Eiropas Prasmju gadu, lai nodrošinātu šā darba noteikšanu par prioritāti partnervalstīs.

1.10. EESK uzskata, ka ar izglītību saistītiem pasākumiem vajadzētu būt vērstiem uz līdztiesību, īpaši uz meiteņu aizsardzību, un ka stratēģijām būtu jānodrošina arī visgrūtāk sasniedzamo personu iesaiste. Visām stipendiju saņemšanas iespējām vajadzētu būt atklātām un pārredzamām, un jāparedz metodes, kas mudinātu tos, kurus ir visgrūtāk sasniegt.

1.11. EESK ir dziļi pārliecināta, ka būtu jāveicina visu pilsoniskās sabiedrības organizāciju, piemēram, jauniešu grupu, arodbiedrību un jauno uzņēmēju grupu, pilsoniskā līdzdalība.

1.12. EESK uzskata, ka ir jāizvērtē ES tirdzniecības politikas, it īpaši tirdzniecības un ilgtspējas sadaļu un ekonomisko partnerattiecību nolīgumu ietekme uz jauniešiem un tās saikne ar jauniešiem.

1.13. EESK iesaka ārējās darbības jomā izstrādāt īpašus uz kopienu balstītus garīgās veselības pakalpojumus jauniešiem un mērķus, kas darbam ar jauniešiem atbilstoši Eiropas Komisijas pētījumam būtu uzstādīti skaitlisko rezultātu un kvalitatīvu garīgās veselības uzlabojumu ziņā.

1.14. EESK ir pārliecināta, ka bērnu darba apkarošanai ir jābūt svarīgai Jaunatnes rīcības plāna daļai un jāpanāk, lai bērnu darbs 21. gadsimtā beidzot kļūtu par vēsturi.

2. **Vispārīga informācija: EESK darbība šajā jomā**

2.1. EESK 2018. gada oktobrī pieņēma atzinumu par jauno ES jaunatnes stratēģiju ([2]), kurā uzsvērts, ka ir vajadzīga starpnozaru pieeja jauniešiem un lielāka uzmanība jāpievērš nodarbinātībai, garīgajai veselībai, līdztiesībai un izglītībai. Komiteja arī uzsvēra ES ārējās darbības politikas nozīmi šajā jomā.

([1]) Kalantaryan, S., Mcmahon, S. un Ueffing, P., *Youth in external action* (Jaunieši ārējā darbībā), JRC130554, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2022.

([2]) OV C 62, 15.2.2019., 142. lpp.

2.2. EESK 2020. gada septembrī pieņēma atzinumu "Ceļā uz jauniešu strukturētu iesaisti klimata un ilgtspējas jautājumu risināšanā ES lēmumu pieņemšanas procesā" ([3]). Komiteja arī aicināja iedibināt apaļā galda sarunas ar jauniešiem par klimata un ilgtspējas jautājumiem, iekļaut jaunatnes pārstāvi oficiālajā ES delegācijā Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences (*UNFCCC COP*) sanāksmēs, kā arī ņemt vērā jauniešu viedokli EESK atzinumos par klimatu un ilgtspēju.

2.3. 2022. gada jūlijā pieņemtajā atzinumā "Jaunatnes politika Rietumbalkānos – daļa no Inovācijas programmas Rietumbalkāniem" ([4]) EESK aicināja Rietumbalkānu valstu valdības ievērot ES jaunatnes politikas pamatdokumentus, vairāk ieguldīt uz faktiem balstītā jaunatnes politikā, kas risinātu jaunatnes attīstības problēmas un nodrošinātu pārredzamu budžeta piešķiršanu pietiekamā apmērā.

2.4. Komitejai ir lieliskas iespējas veicināt sadarbību ar jauniešu tīkliem. Eiropas Jaunatnes gadā Komiteja izveidoja koordinācijas grupu, kas tika pilnvarota stiprināt sadarbību ar jaunatnes organizācijām un jauniešiem gan Eiropas Jaunatnes gada laikā, gan arī pēc tā, un sadarboties ar pārējām ES iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai uzlabotu jauniešu transversālo integrāciju minēto organizāciju ikdienas darbā. 2022. gada septembrī EESK pieņēma atzinumu "ES jauniešu tests" ([5]) un aicināja panākt, lai jauniešu iesaiste kļūtu strukturētāka, jēgpilnāka un mērķtiecīgāka.

3. **Vispārīgas piezīmes par Jaunatnes rīcības plānu**

3.1. EESK ļoti atzinīgi vērtē kopīgo paziņojumu "Jaunatnes rīcības plāns ES ārējā darbībā no 2022. līdz 2027. gadam", kas ir būtisks solis uz priekšu ārējās darbības un jaunatnes politikas jomā, un atzīst, ka starp abām jomām pastāv liels, ilgi neizmantots sinerģijas potenciāls. Turklāt šāds solis Eiropas Jaunatnes gadā liecina arī par to, ka tiek atzīta jaunatnes un jauniešu dzīves saikne ar visām politikas jomām, un apsvērumiem par šo grupu ir jābūt iekļautiem ne tikai "tradicionālajās" jomās, kas saistītas ar jauniešiem, bet gan visā politiskajā darbā.

3.2. Karš Ukrainā joprojām smagi skar civiliedzīvotājus, it īpaši bērnus, pusaudžus un jauniešus. Jaunatnes rīcības plāna fokusā Ukrainā un citās konfliktu skartajās pasaules teritorijās vajadzētu būt jauniešu izturētspējas palielināšanai, jauniešu pilsoniskās līdzdalības atbalstam un iespējām kļūt par pārmaiņu veicinātājiem savās kopienās, it īpaši atveseļošanas posmā pēc konflikta.

3.3. Paziņojumā ir pienācīgi ņemta vērā arī situācija pasaulē pēc Covid-19 un atzīts, ka šī krīze vissmagāk ir skārusi jauniešus, viņu izglītību un pārvietošanās brīvību. Eiropā Covid-19 ietekme uz jauniešiem ir atzīta, taču mazāka uzmanība tai ir pievērsta citur pasaulē, it īpaši jaunattīstības un nestabilās valstīs.

3.4. Būtībā mēs atbalstām ideju, ka visām ar jaunatni saistītajām iekšpolitikas jomām būtu jāatspoguļojas mūsu ārējās attiecībās, ņemot vērā konkrētos vietējos/reģionālos apstākļus, kuros notiek ārējā darbība. No šāda viedokļa mēs atbalstām, ka Jaunatnes rīcības plāna īstenotājiem būtu jāiesaka arī "ES jauniešu tests".

3.5. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka Jaunatnes rīcības plāna pamatā ir Eiropas sociālo tiesību pīlārs un ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā, kuros uzsvērta nepieciešamība nodrošināt jauniešu vienlīdzīgu, pilnīgu un jēgpilnu iesaisti sabiedriskajā un politiskajā dzīvē. Lai gan jaunieši ir pārmaiņu procesa avangardā, viņi joprojām pārāk bieži ir nepietiekami pārstāvēti, un tas ir pretrunā viņu pamattiesībām. EESK atzinīgi vērtē Jaunatnes rīcības plāna vērienīgos mērķus un stingro koncentrēšanos uz rīcību. Komiteja arī atzinīgi vērtē to, ka tajā atzīta mūsdienu globālo problēmu paaudžu dimensija.

3.6. Paziņojumā apkopots viss nozīmīgais politiskais darbs, kas saistīts ar jaunatni dažādās jomās. Tā īstenošanā svarīga nozīme būs visaptverošam skatījumam, it īpaši ņemot vērā dažādās īstenošanas aģentūras un iesaistīto politikas jomu daudzveidību. Jāiesaista būtu arī tie, kas atbild par jaunatni un izglītību, jauniešu organizācijas un paši jaunieši, kā arī atbalsta aģentūras un citas ES dalībvalstu iestādes, ES finansētās aģentūras un pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Tāpat īstenošanā uzmanība būs jāpievērš dažādiem finansēšanas avotiem, dalībniekiem un rādītājiem. Kopumā tas būs sarežģīti, taču efektīva pārraudzības sistēma atmaksāsies un varētu kļūt par vienotas politikas īstenošanas modeli.

([3]) OV C 429, 11.12.2020., 44. lpp.
([4]) OV C 443, 22.11.2022., 44. lpp.
([5]) OV C 486, 21.12.2022., 46. lpp.

3.7. Gandrīz visās ārējās darbības jomās ir jāuzlabo datu vākšana par jauniešiem. Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā ir jāpievērš uzmanība šai sarežģītajai jomai – tas ir atzīts datu apkopošanā un problēmu analīzē, kuru nesen ir veikusi Eiropas Komisija. Varētu būt grūti nošķirt iznākumus no rezultātiem un noskaidrot katras konkrētas programmas vai iniciatīvas precīzu ieguldījumu rezultātos. Tāpēc visi pasākumi, kas vērsti uz jauniešiem ir jāanalizē horizontāli.

3.8. Eiropas Savienībai un visām tās iestādēm būtu jāsadarbojas ar Apvienoto Karalisti, lai šīs valsts jaunieši nezaudētu sadarbības garu un starpkultūru mācīšanās iespējas un lai jaunieši un jauniešu organizācijas nezaudētu *Erasmus+* un visu citu sadarbības formu nesto pieredzi. Ir jāizskata visas iespējas, kā labāk atjaunot attiecības ar Apvienotās Karalistes pilsoniskās sabiedrības organizācijām un veidot un stiprināt jaunas attiecības ([6]).

Līderība un līdzdalība

3.9. Jaunatnes rīcības plāns lielā mērā ir virzīts uz līderību un līdzdalību. Tas ir vērtējams atzinīgi un lielā mērā atbilst paraugprakses piemēriem darbā ar jauniešiem. Tomēr EESK uzskata, ka būs vajadzīga ļoti rūpīga un konsultatīva stratēģija šādas pieejas turpmākai izvēršanai ES ārējā darbībā. Pat Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs, neraugoties lielo apņēmību, mums ir vēl daudz jādara, lai īstenotu līdzdalības praksi. Jauniešu līderība parasti izriet no kvalitatīva darba labvēlīgā vidē vietējā līmenī. Tā rodas jaunieši spēj izteikties, bet tā pamats ir saikne ar saviem līdzbiedriem un pieredze tādu vietējo jautājumu risināšanā, kas saistīti, piemēram, ar vidi, transportu, izglītību, garīgo veselību, sociālo atbalstu un daudzām citām jomām. Šo darbu bieži vien veicina pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Mēs ceram, ka tematiskajās programmās "Pilsoniskā sabiedrība" un "Cilvēktiesības un demokrātija" tiks pievērsta uzmanība šīm vajadzībām.

3.10. Lai īstenotu labu praksi šajā jomā, ir vajadzīgi vairāki savstarpēji saistīti faktori. Programma *Erasmus+* joprojām cenšas prioritāri sasniegt jauniešus, kuriem ir mazāk iespēju, un tas nozīmē, ka vadošai programmai šajā jomā vēl ir daudz darāmā. Tiešu personisku kontaktu un mobilitātes jomā izšķiroša nozīme ir administratīviem aspektiem, piemēram, vīzām, kas var ietekmēt dalībnieku pieredzi, un šajā saistībā ir vajadzīga vienota pieeja. Šos uzdevumus būs vēl grūtāk piemērot jaunattīstības valstīm, nestabilām valstīm vai pat totalitārām valstīm. Galu galā visam plānotajam līderības un līdzdalības darbam jābūt balstītam uz vietējā līmeņa un kopienā balstītu pieredzi.

3.11. Mums ir jāraugās, lai nesāktu darbu ar līderiem vēl pirms reālas dinamikas vietējā līmenī. Finansētāji un starptautiskās nevalstiskās organizācijas nevar radīt šo līderību, tādēļ ir vajadzīgas kvalitatīvas saiknes vietējā līmenī. Tāpēc mums ir vajadzīga pārredzama atlase, atvērtas un iekļaujošas metodes un pasākumi, kas aizsargātu no nonākšanas valstu vai struktūru varā, it īpaši nestabilās valstīs. Iesaistīšanās, līdzdalība un līderības prasmes ir ļoti svarīgas un ar mūsu pieeju ir jāveido infrastruktūra, kas patiešām palīdzētu sasniegt šos mērķus. Priekšroka ir jādod nevis pieejām, kuru pamatā ir īstermiņa projekti, bet gan ilgtermiņa atbalstam jaunatnes organizācijām un pilsoniskai sabiedrībai. Darbībās, kas paredzētas jauniešu līderības veidošanai, ir vajadzīgas arī stratēģijas, ar kurām reaģēt uz pastāvīgi mainīgo grupu, kas aug un attīstās un kurai kādā posmā radīsies vajadzība vai griba virzīties tālāk.

3.12. Būtu jāsniedz jēgpilns atbalsts vietējām organizācijām, kas darbojas uz vietas, lai tās varētu iekšēji attīstīties un kļūt par nozīmīgiem dalībniekiem attiecīgajās vietējās kopienās. Mēs ceram, ka šis jautājums tiks skatīts Jaunatnes konsultatīvās padomes darbā saistībā ar starptautisko partnerību šajā jomā un dialoga ar jaunatnes organizācijām platformā, kas ir daļa no Politikas foruma attīstības jautājumos. Arī atbalsts arodbiedrībām un arodbiedrību jauniešu organizācijām var palīdzēt jauniešiem un atbalstīt viņu iesaisti demokrātiskajos procesos viņu darbvietā. Valstu jaunatnes padomes, ja vien tās ir neatkarīgas (kā, piemēram, Lielā sešinieka jaunatnes organizāciju iniciatīva *Global Youth Mobilisation*), var nodrošināt infrastruktūru, kas piemērota lēmuma pieņemšanai par to, ar ko sadarboties partnervalstīs ([7]).

([6]) EESK informatīvs ziņojums "ES un Apvienotās Karalistes izstāšanās līguma, tostarp Protokola par Īriju un Ziemeļīriju, īstenošana".
([7]) https://globalyouthmobilization.org/

Īstenošanas metodes

3.13. Atzinīgi vērtējamas daudzās Jaunatnes rīcības plānā minētās atsauces uz *Erasmus+*. Šajā ziņā paziņojumā nav "no jauna izgudrots ritenis". Attiecīgā gadījumā programmas struktūras un procesus var un vajag izmantot ārējo attiecību jomā. Īstenošanā var būt lietderīgi nodalīt tādas programmas apakšdaļas kā jaunatne, skolas, profesionālā izglītība un apmācība un terciārā izglītība. Būtu jālikvidē tādi šķēršļi kā vīzas, finansējuma trūkums un valodas barjeras, un īstenošanas procesā būtu jākoncentrējas uz savstarpēju mācīšanos, prasmju veidošanu un pieredzi. Ja tiks izmantotas valstu aģentūras, tās būtu rūpīgi jāpārbauda, lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku respektēšanu un viņu neatkarību.

3.14. Sākotnējā profesionālā izglītība un apmācība veicina jauniešu nodarbināmību nākotnē un viņu iesaistīšanos mūžizglītībā. Politika un paraugprakses piemēri profesionālās izglītības un apmācības jomā veicina to jauniešu sociālo iekļaušanu un integrāciju darba tirgū, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*).

3.15. Paziņojumā ir veidotas lietderīgas ES ārējās darbības un bērna tiesību saiknes, un ES nesen par to ir izstrādājusi stratēģiju. Jaunatnes rīcības plānu īstenošanā būtu noderīga arī ciešāka saikne ar Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām, piemēram, izmantojot Ženēvas komitejas ziņojumus par valstīm. Tā kā daudzi jaunieši nav sasnieguši 18 gadu vecumu, par vadlīnijām var izmantot ANO Konvencijas par bērna tiesībām principus, taču ES darbs ar jaunatni turpinās arī pēc šā vecuma. Mums nevajadzētu vienmēr uzskatīt, ka 18 gadu vecums ir automātiska robežšķirtne.

3.16. Lai īstenotu Jaunatnes rīcības plānu valsts, reģionālā un daudzpusējā līmenī, ir jāpiemēro "Eiropas komandas" pieeja. Eiropas Savienībai būtu jāpielāgojas īpašajām vajadzībām un apstākļiem dažādos reģionos. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi, ja partnerības palīdzētu novērst zināšanu un datu trūkumu par jauniešiem, it īpaši par prioritārajām jomām, proti, digitālo prasmju veidošanu, klimata pārmaiņām un zaļo kursu. Turpmākajos mēnešos EESK ar interesi sekos līdzi dažādo pasākumu īstenošanai un ir gatava sniegt savu ieguldījumu.

3.17. Konsultāciju procesā par Jaunatnes rīcības plānu Komiteja bija cerējusi uz lielāku atsaucību un lielāku atbilžu reprezentativitāti. Tas skaidri parāda, ka jauniešiem ir jāsaņem visa noderīgā informācija par svarīgiem tematiem, lai viņi varētu pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus un sniegt konkrētu un nozīmīgu ieguldījumu politikas veidošanas procesā. Eiropas Jaunatnes informācijas un padomdevējas aģentūras (*ERYICA*) var kalpot par informācijas avotu.

4. **Īpašas piezīmes par Jaunatnes rīcības plānu**

4.1. Jaunatnes rīcības plānu noteikumos ir apkopotas daudzas pašreizējās darbības, un to īstenošana būs milzīgs izaicinājums, it sevišķi pēc Covid-19 pandēmijas. Izšķiroša nozīme ir izglītības pieejamībai un dzimumu līdztiesībai, un šajā jomā ir panākts progress.

Izglītība

4.2. Lai īstenotu Jaunatnes rīcības plānu, ir vajadzīga cieša saikne ar Eiropas Prasmju gadu. EESJ uzsver, ka jauniešu pārkvalifikācijā un prasmju pilnveidē ir jāņem vērā tas, cik svarīgi ir veidot prasmes, kas saistītas ar klimata pārmaiņu mazināšanu, pielāgošanos klimata pārmaiņām, aprites ekonomiku, garīgo un fizisko veselību, seksuālo un reproduktīvo veselību un tiesībām ([8]). Sociālajam un pilsoniskajam dialogam ir ļoti svarīga nozīme, un tas ir jāstiprina.

4.3. Arī šajā gadījumā izglītībā būs iesaistītas daudzas ieinteresētās personas, tāpēc ir vajadzīgi skaidri mērķi un vērtēšanas kritēriji. Pastāvīgi ir jārūpējas par visgrūtāk sasniedzamo personu uzrunāšanu, it īpaši nabadzīgākajās un nestabilākajās valstīs. Komiteja atzinīgi vērtē apņemšanos šim mērķim paredzēt 10 % no Eiropas Komisijas Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta (*NDICI*) un humānās palīdzības budžeta izdevumiem, un mēs vēlētos, lai arī citas aģentūras un valstis uzņemtos šādas saistības. Mērķa valstu valdībām ir jāizstrādā ilgtermiņa risinājumi izglītības jomā, un vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām būtu jāuzņemas nozīmīga loma šajā procesā. Starptautiskā sabiedrība ilgtermiņā nevar būt galvenais virzītājspēks. Mēs ceram, ka izglītības pārveides samitā būs iespējams panākt progresu šajā jomā.

([8]) OV C 100, 16.3.2023., 38. lpp.

4.4. Noteikumi par stipendijām un fondiem ir vērtējami atzinīgi, taču uzmanība jāpievērš atlases jautājumiem un jānodrošina PSO iesaiste. Gatavojot šos noteikumus, ir svarīgi izstrādāt pārredzamas, taisnīgas un iekļaujošas procedūras dalībnieku atlasei akadēmiskajās programmās, prioritāti piešķirot personām, kurām ir mazāk iespēju.

4.5. Cilvēkkapitāla vērtības maksimāla palielināšana ir būtiski svarīga, lai palielinātu konkurētspēju un risinātu bezdarba problēmu, taču vienlaikus ir jādomā par ilgtspējīgu attīstību. Šajā nolūkā ir vajadzīgs darbaspēks, kam ir dažādas transversālas prasmes un spēja pielāgoties. Izglītības un apmācības politika ir jāizstrādā un jāīsteno ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem, un prasmēm jāpievērš lielāka uzmanība nekā kvalifikācijai. Tas palīdzēs samazināt prasmju neatbilstību.

Jauniešu organizācijas

4.6. Paziņojumā ir norādīti vairāki forumi un struktūras jauniešu iesaistīšanai. Politikas forumā attīstības jautājumos paredzētā platforma ir vērtējama atzinīgi, ja vien tā nodrošina saikni ar vietējām jauniešu organizācijām, kas ir neatkarīgas, pašpārvaldītas vai, ideālā gadījumā, jauniešu pārvaldītas.

4.7. Atzinīgi vērtējama paziņojumā minētā atsauce uz jaunatnes organizāciju iesaistīšanu. Jaunatnes rīcības plānu īstenošanā būtu lietderīgi izmantot dažādus modeļus, kas Eiropas Savienībā jau tiek izmantoti darbā ar jauniešiem. Šāda prakse var būt tikpat svarīga kā jauniešu viedoklis, jo tā veido visu jauniešu spējas vietējā līmenī un vēlāk veido jauniešu līderus, kuriem ir vietējā pieredze. Daudz labu piemēru un modeļu ir pieejami ES un Eiropas Padomes partnerībā ar brīvprātīgo jaunatnes sektoru.

4.8. Jaunatnes organizācijas var būt nozīmīgs resurss plāna īstenošanā. ES dalībvalstis būtu jāmudina iesaistīt jaunatnes sektoru šajā procesā, izmantojot valsts rīcības plānus. Priekšroka būtu jādod ES jaunatnes organizāciju labiem modeļiem un darbam attīstības, konfliktu un cilvēktiesību jomā, nevis, piemēram, ASV "jaunatnes attīstības" modeļiem, kurus jaunattīstības valstīs un citos reģionos bieži izmanto "ārpus konteksta" un kuri parasti nav balstīti uz to vērtībām. Tas labi darbotos līdz ar apņemšanos izstrādāt konkrētiem reģioniem pielāgotus risinājumus.

4.9. Īstenojot saistības izglītības jomā, būtu jāiesaista arī kopienu ikdienējās un neformālās sistēmas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un organizācijas, kuru darbs ir virzīts uz jaunatni. Šajā ziņā vērtīgas norādes sniedz *UNESCO* un Eiropas Padomes definīcijas, kā arī darbs, kas saistīts ar *Erasmus+* jaunatnes sadaļu. Mums ir jāatzīst milzīgās priekšrocības, ko sniedz mācīšanās ārpus skolas visa mūža garumā un kas aptver visus dzīves aspektus.

4.10. Politiskajam dialogam ir izšķiroša nozīme, un Jaunatnes rīcības plāna mērķi ir vērienīgi, taču mums nevajadzētu atstāt novārtā jaunatnes politiku katrā valstī un valdību atbildību, kā arī vajadzību nodrošināt reālu brīvprātīgo sektoru un pilsonisko sabiedrību. Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā ir jāatbalsta arī politikas izstrāde darbam ar jauniešiem, jaunatnes lietu padomju vai tām ekvivalentu iestāžu veidošana un tādas pieejas kā ES jaunatnes tests un citas.

4.11. Jaunatnes organizācijām jau ir saiknes visā pasaulē. Piemērs tam ir Lielā sešinieka jaunatnes organizāciju darbs, un tās būtu jāiesaista plāna īstenošanā, balstoties uz paveikto darbu, kā arī izmantojot kā modeli jaunām iniciatīvām. Mums arī vajadzētu būt uzmanīgiem, lai pārāk neierobežotu līdzdalību. Nav skaidrs, vai līdzdalības procesi ir izmantoti, lai atlasītu jautājumus Jauniešu iespēju veicināšanas fondam. Jaunieši ne vienmēr izvēlas jautājumus, ko citi uzskata par svarīgiem, jo īpaši jaunattīstības valstīs vai nestabilās valstīs, kur praktiskāki apsvērumi var būt svarīgāki.

4.12. Ļoti atzinīgi ir vērtējami noteikumi par jaunatnes organizāciju spēju veidošanu, un tie būtu jāpapildina ar efektīvu atbalstu vietējo kustību uzsākšanai partnervalstīs, kurās ES delegācijām var būt izšķiroša nozīme visā pasaulē. Attiecīgā gadījumā šajā jomā būtu jāpiedāvā partnerības ar ES organizācijām, un šis darbs būtu jāuzrauga. Ir svarīgi veicināt tīklu veidošanu un stiprināšanu ar ES un trešo valstu organizācijām.

Efektīva īstenošana

4.13. Šajā darbā ir iesaistīti daudzi dalībnieki, politikas jomas un finansējuma pozīcijas, piemēram, ES delegācijas, vairāki Komisijas ģenerāldirektorāti, Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), ES Padome un dalībvalstis, kā arī dažādi palīdzības budžeti. Lai nodrošinātu reālu uzmanības koncentrēšanu uz mērķgrupu, Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā ir jāpanāk skaidrība un ir jānotiek pienācīgai starpnozaru sadarbībai, kā arī ir jānodrošina pietiekami liels budžets.

4.14. Kontaktu veidošanā var balstīties uz pašreizējo darbu un iedvesmoties no mērķsadarbības un citām *Erasmus+* (Jaunatnes) iniciatīvām. Arī *Erasmus+* jauniešu līdzdalības projekti (bez transnacionālas dimensijas) varētu būt noderīgi piemēri jauniešu projektiem mērķa valstīs.

4.15. Jaunieši ir nākotnes līderi un pārmaiņu veidotāji un būtiski partneri Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam, Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām un digitālās pārkārtošanās sekmīgā īstenošanā. Jaunatnes rīcības plānam būtu jānodrošina, lai ES ārējā darbība jauniešiem dotu iespējas rīkoties politiskā, sociālā un ekonomiskā līmenī. Tā kā EESK ir apņēmusies īstenot konferences par Eiropas nākotni ieteikumu palielināt Komitejas institucionālo lomu un dot tai iespēju veicināt un garantēt līdzdalības demokrātijas pasākumus, piemēram, strukturētu dialogu ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un pilsoņu paneļdiskusijas, tā ir gatava sniegt ieguldījumu šajā jomā.

4.16. Jaunatnes rīcības plānā iekļautās nepārprotamās atsauces uz pāreju uz pieaugušo dzīvi ir vērtējamas ļoti atzinīgi, un tās atbilst vērtībām, kas ir pamatā darbam ar jaunatni Eiropas Savienībā. Šajā jomā ir svarīgi, lai jaunieši apgūtu savas pilsoņu tiesības un pienākumus, finanšpratību, svešvalodas, mūsu planētas ilgtspēju un uzņēmējdarbību. Tāpat EESK atzinīgi vērtē saikni ar ANO Jaunatnes, miera un drošības programmu un aicinājumu plašāk sadarboties ar ANO. Īstenojot Jaunatnes rīcības plānu, mums jāapzinās, ka daudzās jomās jaunieši parasti ir attālināti no lēmumu pieņemšanas.

4.17. ANO Drošības padomes Rezolūcija 2250 (2015) par jaunatni, mieru un drošību ir būtisks instruments dialogam ar jauniešiem visā pasaulē. Rezolūcijā noteikti pieci galvenie darbības pīlāri: līdzdalība, aizsardzība, preventīva darbība, partnerības, distancēšanās un reintegrācija. Šajā nozīmīgajā rezolūcijā parakstītājas puses tiek mudinātas dot jauniešiem lielāku iespēju izteikt savu viedokli lēmumu pieņemšanā vietējā, valsts, reģionālā un starptautiskā līmenī un apsvērt tādu mehānismu izveidi, kas ļautu jauniešiem plašāk piedalīties miera procesos. Būtu jānodrošina atbalsts tiem, kas vēlas šo programmu īstenot vietējā un valsts līmenī. Sasaiste un koordinācija ar Jauniešu iespēju veicināšanas fondu varētu radīt daudzas sinerģijas šajā jomā.

Dzimumu līdztiesības aspekti

4.18. EESK uzskata, ka ilgtspējīgas attīstības jomā ir svarīgi izmantot jauniešu potenciālu un atbalstīt dzimumu līdztiesību. ES ārējās darbības mērķis ir dot iespējas jauniešiem politiskā, sociālā un ekonomiskā līmenī un palīdzēt viņiem jēgpilni un iekļaujoši iesaistīties lēmumu pieņemšanā un politikas veidošanā. EESK uzskata, ka iespēju nodrošināšana meitenēm un jaunām sievietēm ir būtiski svarīga, lai panāktu ilgtspējīgu attīstību, un atzinīgi vērtē Jaunatnes rīcības plānā iekļautās atsauces uz dzimumu līdztiesības nodrošināšanu un diskriminācijas izskaušanu. EESK norāda, ka Jaunatnes rīcības plāns būtu jāīsteno ar saturīgiem, stratēģiskiem un ilgtermiņa pasākumiem, kas veicinātu gados jaunu vīriešu un sieviešu līdztiesību. To vidū vajadzētu būt stratēģijām par integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai visās ārējās darbības jomās.

4.19. Ir svarīgi palielināt to jauniešu, it īpaši jaunu sieviešu, skaitu, kam ir *STEM* (zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika) spējas un digitālās prasmes, un jau agrīnā vecumā veidot meiteņu interesi par *STEM* jomām, atbalstīt sievietes uzņēmējas un sievietes, kuras rāda priekšzīmi šajās nozarēs, kā arī ieguldīt programmās, kuru mērķis ir radīt vidusskolnieču interesi par *STEM* mācību priekšmetiem.

Garīgā veselība

4.20. Atsauce uz garīgo veselību paziņojumā ir vērtējama atzinīgi, un mēs ceram, ka Jaunatnes rīcības plānu īstenošanā tai tiks pievērsta galvenā uzmanība. Tā kā visā pasaulē veselības aprūpes sistēmas ir vājas, būtu vajadzīgi pasākumi, kas uzlabojumus šajā jomā padarītu "jauniešiem draudzīgākus".

Personas ar invaliditāti

4.21. EESK arī uzskata, ka paziņojumā vienlīdz svarīgi ir minēt jauniešus ar invaliditāti, un Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā viņiem ir jāveltī galvenā uzmanība. Domājot par jauniešu iespēju palielināšanu un demokrātisko līdzdalību, jaunieši ar invaliditāti bieži vien tiek aizmirsti. Viņiem jābūt ietvertiem Jaunatnes rīcības plāna īstenošanā.

Ekonomiskās iespējas

4.22. Piemērotām prasmēm būs svarīga nozīme jauniešu nākotnes ekonomisko iespēju nodrošināšanā. Būs vajadzīgs atbalsts uzņēmējiem un jaunuzņēmumiem, tostarp finansējums un kredīti, jo iespēju būs daudz un ne tikai digitālajā jomā, bet īpaši daudz to būs jaunattīstības valstīs.

4.23. Ekonomisko iespēju jomā Eiropas Savienības "Garantijas jauniešiem" modelis ir labs piemērs tam, kā ar atbilstošiem pielāgojumiem nodrošināt iespējas *NEET* situācijā esošiem jauniešiem. Lai pienācīgas kvalitātes nodarbinātības programmu padarītu par realitāti, būs vajadzīga izglītošana par darba un sociālajām tiesībām.

4.24. Tādi jautājumi kā tirdzniecība ir jāizskata saistībā ar Jaunatnes rīcības plānu, piemēram, brīvās tirdzniecības nolīgumu ilgtspējas sadaļās, un būtu jāatbalsta pilsoniskās sabiedrības, piemēram, jaunatnes organizāciju, iesaistīšana. Jaunieši joprojām ir visneaizsargātākie pret bērnu darbu un cita veida vardarbīgu izturēšanos. Lai to novērstu, bērnu darba apkarošanai ir jābūt svarīgai Jaunatnes rīcības plāna daļai, un bērnu darbam 21. gadsimtā beidzot ir jākļūst par vēsturi. Tāpēc ir jāizveido finanšu resursi, lai novērstu strādājošo bērnu atkarību no ienākumiem. No otras puses būtu jāierobežo to uzņēmumu darbība, kuri globālajā ražošanas ķēdē izmanto bērnu darbu.

4.25. Jaunieši bieži vien ir pirmie, kas dodas bīstamā ceļā un vēlas emigrēt uz Eiropu vai uz kādu citu vietu. Lai jaunieši nebūtu spiesti starptautiskās robežas šķērsot, izvēloties bīstamus un bieži arī nelegālus ceļus, Jaunatnes rīcības plānā būtu jāietver aktīva sadarbība ar trešām valstīm ar mērķi izveidot humanitāros koridorus un pārmitināšanas programmas jauniešiem, lai viņi Eiropā varētu nonākt drošā veidā un likumīgi.

Briselē, 2023. gada 22. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG